

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över Remiss ang Administrativa sanktioner i socialförsäkringen Ds 2025 nr 8

Landsorganisationen i Sverige (LO) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på de förslag som framgår av *Administrativa sanktioner i socialförsäkringen* (Ds 2025:8). Remissvaret inleds med LOs övergripande och principiella syn på frågan. Sedan följer LOs invändningar mot tidigare förslag och därefter svar gällande de justerade förslagen. Avslutningsvis har LO medskick till kommande utredningar. Gällande ändringar i bidragsbrottslagen, möjlighet för åklagare och underrättelseskyldighet i mål om bidragsbrott väljer LO att inte lämna några synpunkter.

Sammanfattning av LOs ståndpunkter

- LOs övergripande syn på frågan är att ordning och reda i välfärd och arbetsliv hänger ihop. Bekämpning av fusk och brott inom välfärdssystemen är avgörande för ett fungerande välfärdssamhälle och en sund arbetsmarknad.
- LO menar att tillit till systemen kräver rättssäkerhet men också proportionalitet.
- LO var kritisk till tidigare förslag då det fanns risk för att utsatta grupper drabbas oproportionerligt, att uppsåt inte beaktades samt oro för dubbelbestraffning och inskränkningar i barns rättigheter.
- Utredningen har nu beaktat LO och andra instansers kritik. Förbättringar har gjorts kring rättssäkerhet, möjlighet till nedsättning av sanktionsavgifter och hänsyn till dubbelbestraffning och barnrättsperspektiv.
- LO tillstyrker därför nu samtliga förslag. Justeringarna är välavvägda och stärker både legitimitet och trygghet i systemen utan att äventyra individens rättssäkerhet.
- LO vill poängtera att det är av yttersta vikt att systemen utvärderas kontinuerligt och att införandet kombineras med ett förebyggande arbete.
- LO understryker att för att effektivt bekämpa brottslighet inom socialförsäkringssystemen krävs att insatser också omfattar en avveckling av marknadsstyrningens effekter. Valfrihets- och marknadsmodeller har skapat ekonomiska incitament för kriminella aktörer att utnyttja systemet.

LOs övergripande och principiella syn på frågan

Ordning och reda på arbetsmarknaden och ordning och reda i välfärdssystemen är två centrala och nära sammanflätade delar för ett fungerande välfärdssamhälle som Sverige. Det som tidigare var fusk och utnyttjande har utvecklats till kriminalitet både på arbetsmarknaden och mot våra gemensamma välfärdssystem. Det är av stor vikt att de medel som avsätts går till det som de är avsedda för och att det finns ett kontinuerligt och aktivt arbete med att förebygga och förhindra brottslighet.

LO är av den uppfattning att brott mot välfärdssystemen riskerar att urholka tilliten till systemen och hota förtroendet för välfärdssamhället. För att upprätthålla legitimiteten och för att uppfattas som trovärdiga och rättvisa krävs att rätt ersättning kommer rätt person och rätt företag till del. Det är av yttersta vikt att våra gemensamma transfereringssystem går till det de är avsedda för. LO menar att fokus ska vara på systematiska felanvändningar och aktörer som medvetet utnyttjar välfärdssystemen.

Kriminella som använder företag för att utnyttja stöd och förmåner inom välfärdssystemen ökar. Det handlar framförallt om assistansersättning, tandvårdsstöd och olika former av anställningsstöd. LO har under lång tid pekat på att företag används som brottsverktyg. Fusket och brottsligheten inom välfärden hänger nära samman med och är en del av den växande arbetslivskriminaliteten. Det handlar om företagsmodeller som utnyttjar våra gemensamma välfärdssystem men också kombinerar ekonomisk brottslighet och utnyttjande av arbetskraft. Det senare kan exempelvis ske i form av människoexploatering, människohandel, brott mot arbetsmiljöreglerna och brott mot kollektivavtal i syfte att hålla kostnaderna nere och på så vis tillförsäkra sig konkurrensfördelar. Detta har allvarliga konsekvenser för arbetstagare, de seriösa företagen som vill göra rätt för sig och som riskerar att konkurreras ut men också för välfärdens finansiering som bygger på att skatter och avgifter betalas in och uppfattas gå till det de är avsedda till.

LOs invändningar mot tidigare förslag

I LOs tidigare remissvar gällande *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)* framhöll vi att ett system med administrativa sanktionsavgifter på välfärdssystemens område och en bidragsspärr inte bör införas. Skälen till det var att ett administrativt sanktionssystem riskerar att slå hårt mot de grupper i samhället som befinner sig i en socialt eller ekonomiskt utsatt situation och att systemet gör ingen skillnad på uppsåt eller ej.

En bidragsspärr i sin tur skulle inskränka de rättigheter som anges i barnkonventionen och riskera dubbelbestraffning (*ne bis in idem*)

vilket är förbjudet enligt svensk rätt och EU-rätt. LO menade att förslagen kommer stänga ute invånare från vår gemensamma välfärd och att sådana åtgärder riskerar att urholka legitimiteten för välfärdssystemen.

LOs tillstyrkan av de reviderade förslagen

LO välkomnar förslag som syftar till att minska felaktiga utbetalningar och bekämpa bidragsbrott inom socialförsäkringen. Det är särskilt positivt att utredningen har tagit tillvara på tidigare kritik som bland annat LO har framfört. Särskilt avseende proportionalitet, rättssäkerhet och risken att åtgärder går ut över ett barn. LO anser att de justeringar som nu föreslås är välavvägda och stärker systemets legitimitet samtidigt som de skyddar den enskildes rättssäkerhet. **LO tillstyrker därför samtliga förslag och bedömningar gällande administrativa sanktioner och avstängning från en förmån i socialförsäkringsbalken samt administrativ sanktionsavgift i det statliga tandvårdsstödet.** De förslagna åtgärderna är nu bättre anpassade för att uppnå syftet att minska felaktiga utbetalningar utan att äventyra rättssäkerheten.

LO vill poängtera att det är av yttersta vikt att systemen utvärderas kontinuerligt och att införandet kombineras med ett förebyggande arbete. Ett verkningsfullt och långsiktigt angreppssätt vore att bygga smarta digitala system där fel upptäcks direkt vid ansökan, att förenkla och tydliggöra regelverk så att risken för misstag minskar, att samköra information med andra myndigheter och att ge bättre stöd genom personlig kontakt.

Avslutningsvis

Utifrån tidigare framförd kritik från LO förväntar vi oss att frågan om administrativa sanktioner på arbetsmarknadsområdet (slutredovisas den 1 november 2025) och överväganden om administrativa sanktioner i övriga delar av välfärdssystemen (slutredovisas den 2 mars 2026) också gör en rimlig avvägning mellan effektiv kontroll och rättssäkerhet för den enskilde.

Avslutningsvis vill LO i detta sammanhang betona att en viktig aspekt för att minska fusk och brottsligheten riktade mot socialförsäkringssystemen är att se över marknadsstyrningens negativa effekter och avveckla dessa. På flera områden har införandet av valfrihets- och marknadsmodeller skapat ekonomiska incitament för kriminella aktörer att utnyttja socialförsäkringssystemen, inom exempelvis assistans, tandvård och arbetsmarknadspolitiken. Om regeringen menar allvar och vill komma till bukt med brottsligheten och fusk i inom socialförsäkringssystemen måste ett helhetsgrepp tas vilket inkluderar en avmarknadisering.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Isabella Selling
Handläggare